

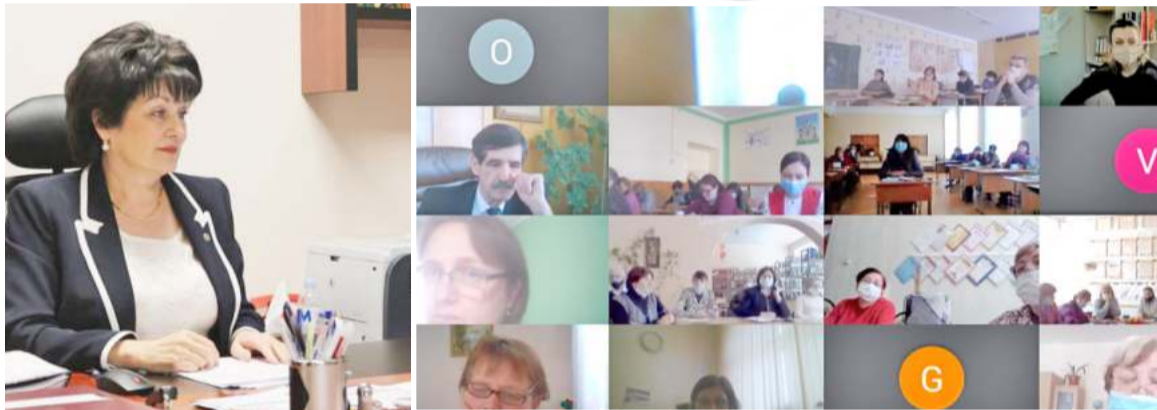
Univers Pedagogic

 Nr. 5 (747),
 4 februarie 2021

 Săptămânal al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării
 al Republicii Moldova și al Institutului de Științe ale Educației

pro

Platformele de discuții inițiate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în continuă desfășurare

Recent 774 de cadre didactice și manageriale din raioanele Basarabeasca, Ștefan-Vodă și Leova au participat la cea de-a treia platformă de discuții inițiată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării cu reprezentanții comunității educaționale din țară.

Ministrul Lilia Pogolșa a subliniat că în această perioadă dialogul privind gradul de aplicabilitate a documentelor elaborate de minister, în mod prioritar, al celor care vizează gestionarea crizei pandemice este esențial. „Discuția de astăzi ne va permite să abordăm aspectele esențiale care vizează gestionarea sistemului educațional în situația epidemiologică, aplicarea modelelor de activitate, asigurarea accesului la educație a elevilor etc. Totodată, vedem în aceste întruniri periodice o oportunitate de

diseminare a experienței educaționale pozitive; promovarea practicilor de succes; constituirea unei relații de colaborare reală pentru a sprijini realizarea educației de calitate,” a menționat oficialul.

În cadrul discuțiilor șefii organelor locale de specialitate din raioanele Basarabeasca, Ștefan-Vodă și Leova au prezentat date privind organizarea procesului educațional la disciplinele de studii în condițiile pandemiei și anume: asigurarea cu tehnică de calcul a cadrelor didactice și elevilor; școlarizarea elevilor și prevenirea abandonului școlar; transportarea elevilor; organizarea alimentației etc.

Astfel, în vederea dotării cu tehnică de calcul a instituțiilor de învățământ: Direcția Învățământ Basarabeasca a asigurat cu scanner, imprimantă și tablă interactivă instituțiile de educație timpurie din s. Sadaclia; Direcția Educație Ștefan Vodă a procurat 34 de tablete pentru învățătorii claselor primare în scopul predării

modulului „Educația digitală” pentru clasa I, iar Direcția de Învățământ Leova a procurat 137 de laptopuri în sumă de 800 mii lei.

Alte subiecte abordate în cadrul discuțiilor au vizat: formarea și atestarea cadrelor didactice; instituționalizarea mentoratului în învățământul general și a formulei de finanțare a instituțiilor preșcolare; implementarea graduală a curriculumului disciplinar, ediția 2018/2019, a Cadrului de referință pentru învățământul extrașcolar și al evaluării prin descriptori în învățământul general etc.

Menționăm că discuțiile online cu reprezentanții instituțiilor de învățământ din țară vor fi organizate periodic, în scopul menținerii unui dialog continuu cu structurile teritoriale implicate în elaborarea și implementarea politicilor educaționale, dar și pentru identificarea și soluționarea problemelor din instituțiile de învățământ.

Partenerii de dezvoltare susțin formarea profesională prin învățământ dual a asistenților medicali și a programului de formare a instructorilor în asistența medicală

Secretarul de stat în domeniul Educației Natalia Grîu a participat la 28 ianuarie, la evenimentul de prezentare a obiectivelor și rezultatelor preliminare ale „Inițiativei de sprijin pentru digitalizarea și pilotarea programului de formare profesională prin învățământ dual a asistenților medicali și a programului de formare a instructorilor în asistența medicală”. Evenimentul are drept scop promovarea învățământului dual în domeniul sănătății.

Secretarul de stat Natalia Grîu a menționat că efortul de consolidare a infrastructurii instituțiilor de învățământ și celor medicale pentru organizarea procesului de instruire în sistem dual este un element important în asigurarea calității procesului educațional. De asemenea, a apreciat contribuția instituțiilor din învățământul profesional tehnic și a partenerilor în digitalizarea programelor de formare, un imperativ dictat și de condițiile pandemice, dar și de perspectivele dezvoltării educației în Republica Moldova. În context, oficialul a exprimat grațitudine pentru suportul acordat în vederea promovării învățământului dual Cooperării Moldo-Germane și Biroului de Cooperare al Elveției, implementat de către Agenția pentru Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).

Menționăm că în cadrul evenimentului a avut loc inaugurarea unei săli de clasă dotată cu aportul proiectului „Promovarea Învățământului Profesional Tehnic pentru o Econo-

mie Verde” cu echipament tehnic pentru organizarea procesului de instruire prin integrarea instrumentelor digitale.

Instruirea asistenților medicali în devenire are loc în baza unui model în care 50% din timpul orelor de studiu sunt petrecute în cadrul instituției de învățământ, Centrul de Excelență în Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo” și 50% în instituțiile medicale din cadrul consorțiului creat de Spitalul Internațional „Medpark”, Centrul de reabilitare medicală „Neokinetică” și Clinica de medicină estetică „Sancos”.

Inițiativa de sprijin pentru digitalizarea și pilotarea programului de formare profesională prin învățământ dual a asistenților medicali și a instructorilor în asistența medicală a fost lansată în octombrie 2020, cu sprijinul proiectului „Promovarea Învățământului Profesional Tehnic pentru o Economie Verde”, implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) și co-finanțat de Agenția de Cooperare și Dezvoltare a Elveției (SDC).

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării încurajează cadrele didactice, elevii și părinții/tutorii acestora să sesizeze organele competente despre cazurile de violență asupra copilului

Anual, la data de 30 ianuarie, Republica Moldova alături de mai multe state din lume marchează Ziua Internațională a nonviolentei în școală. În context, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării prezintă datele raportului generalizat pentru perioada septembrie-decembrie 2020, privind cazurile raportate de violență asupra copilului.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării condamnă existența oricărei forme de violență în cadrul sistemului educațional și consideră că promovarea dialogului intercultural, a spiritului de toleranță, a nediscriminării și incluziunii sociale reprezintă unul din dezideratele funda-

mentale ale educației. Doar ÎMPREUNĂ, reprezentanții autorităților publice centrale și locale, managerii instituțiilor de învățământ, cadrele didactice, părinții, societatea civilă și mass-media prin conștientizare și implicare putem preveni și combate fenomenul violenței în școli.

Procedura de identificare și raportare a cazurilor de violență de către angajații instituțiilor de învățământ face parte dintr-o strategie complexă de prevenire și combatere a violenței față de copii, lansată în februarie 2013 de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Profesorii și directorii instituțiilor de învățământ au obligația să sesizeze

autoritățile tutelare și alte instituții ale statului atunci când un copil este în situație de risc.

Potrivit celui mai recent raport al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, în perioada septembrie-decembrie 2020, angajații din sistemul educațional au identificat 3586 de cazuri suspecte de abuz fizic, emoțional, neglijare, exploatare prin muncă, hărțuire sexuală și bullying. Majoritatea cazurilor de abuz asupra copilului în școală sunt raportate de către cadre didactice.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării încurajează cadrele didactice, elevii și părinții/tutorii acestora să sesizeze organele competente despre cazurile de violență asupra copilului. Orice copil are dreptul să studieze în cadrul unui mediu prietenos și protectiv pentru dezvoltare.

Raportul generalizat privind cazurile de violență asupra copilului, sem.I anul de studii 2020-2021

În ultimii 4 ani, datele colectate se prezintă după cum urmează:

		violența fizică	violența emoțională	neglijare	exploatare prin muncă	abuz sexual	Total
2017	ianuarie – iunie	2350	1276	1242	60	24	5110
	septembrie – decembrie	2316	1141	1260	60	17	4794
2018	ianuarie – iunie	2231	1351	1123	62	35	4802
	septembrie – decembrie	2156	1163	1128	46	22	4515
2019	ianuarie – iunie	2358	1368	1353	65	26	5170
	septembrie – decembrie	2171	1194	1316	40	17	4728
2020	ianuarie – iunie	1333	929	1064	27	10	3363
	septembrie – decembrie	1442	1008	1090	30	17	3586

UE: Cursuri de bucătărie vegană la Școala profesională din Bubuieci

Școala profesională din comuna Bubuieci, municipiul Chișinău, a instituit cursuri practice de bucătărie vegană și vegetariană, care au o durată de trei luni și includ atât ore teoretice, desfășurate online, cât și lecții practice, ce vor avea loc în laboratorul didactic al instituției. Participanții vor învăța să gătească cu produse bio autohtone, achiziționată de la companii ce promovează modul de viață sănătos.

„Decizia de a iniția un curs în domeniul bucătăriei vegane și vegetariene este un răspuns la interesul în creștere al societății față de alimentația sănătoasă și echilibrată. Școala dispune de cadre didactice în domeniu, căci mai bine de două decenii pregătește specialiști pentru meseria de bucătar și dispune de cele mai noi utilaje pentru a studia o astfel de profesie”, a remarcat Zinaida Sajin, directorul Școlii profesionale Bubuieci.

Cursurile sunt destinate persoanelor de orice vârstă, indiferent de gradul de pregătire în domeniu alimentar. Doritorii de a participa la instruire vor achita o taxă de studiu, beneficiind de un Certificat de absolvire. Este de menționat că noul curs de formare continuă în domeniul bucătăriei vegane și vegetariene este finanțat de Uniunea Europeană, fiind inițiat în cadrul proiectului „Dezvoltarea zonelor rurale în Republica Moldova” (DevRam).

Reporter UPP

Iarăși despre citit și vorbit

Pentru mine ideea că cititul este o mare bucurie a vieții era tot atât de obișnuită, precum este gândul că păsările zboară, iar peștii înoată. Mă străduiam să le altoiesc și elevilor mei pasiunea pentru lectură. Rămâneam contrariat când unii dintre colegii mei, mai vechi sau mai noi, mărturiseau că „n-am timp pentru lecturi”. Eram conștient că în timpurile noastre cărțile se editează în progresie aritmetică, iar cititorii descresc în progresie geometrică. Atunci credeam că vinovați de necitirea cărților sunt, în temei, doi indivizi: pedagogul, care nu are măiestrie să-i convingă pe elevi de necesitatea lecturilor, și scriitorul, care scrie volume neinteresante. Chiar și scriitorii cu statut de monștri sacri păcătuiesc atunci când editează opere lipsite de valoare.

Zâmbeam, amintindu-mi o tabletă satirică despre roboții japonezi care plăteau salariile în baza numărului de pagini citite. Am încercat să aplic experiența roboților japonezi cu un coleg de-al meu, despre care probă veți citi imediat. Încercam, pe cât mă țineau puterile, să-i aduc în albia cititului pe unii din ei. Mai ales dintre cei tineri. Mă apropiasem întrucâtva de Pintilie Pârâu, care le predă băieților *munca în atelier*. Acest Pintilie parcă ar fi vrut și el să devină un cititor elevat, dar... nu poate! Ce să facă? Mai în glumă, mai în serios, i-am recomandat să ia o carte voluminoasă și, la salariu, să pună la sfârșitul ei douăzeci și cinci sau chiar cincizeci de ruble. Și să nu le ia din carte decât după ce va citi întreg volumul. Sfatul meu n-a ajutat. Căci doar după vreo două-trei pagini citite setea de lectură s-a dovedit a fi mai mică decât cea fiziologică...

După care a venit alt moment propice ca Pintilie să se facă cititor. Mi l-a mărturisit chiar el. Îi făcea curte unei tinere profesoară de franceză, erudită și frumoasă, deci avea tot temeiul să-i demonstreze domnișoarei că nu doar *filoloagele* aspiră spre cultură, ci și învățătorii de muncă în atelier se pot ridica pe fusceii culturii. Pintilie era cam leneș, cam bețiv (nu în orele când se prezenta la școală) și cam craidon. Îmi spunea cu fală că pe când era student la Lipcani a avut o amantă foc. Când se culcau, căci, zicea el, „am ajuns la a ceaștă etapă”, fata își introducea o *spirală* ca să nu rămână gravidă, dar „spermii mei s-au dovedit atât de puternici, încât iubita mea a născut un fiu cu sârma-n bot, de aceea m-am străduit s-o trec imediat în rezervă”, glumea vulgar Pintilie Pârâu. Ei, bine. Acum acest *andro* urma s-o cucerească pe tână profesoară de franceză și avea să

pornească ofensiva nu cu falusul, ci cu gradul său de cititor elevat.

De data aceasta avea motive serioase pentru a lectura o carte. M-a rugat să-i dau vreo carte serioasă, „nu *Punguța cu doi bani*, căci pe aceasta o știu de la școală”. Și i-am recomandat „Poarta Raseimon” a japonezului Akutagawa Ryunosuke, pe care tocmai o citeam. Peste vreo săptămână a venit la mine cu ochii sclipitori „Ai citit cartea?”, „Nu, n-am terminat-o, dar am găsit în ea un lucru mișto!”. „Adică?”. „Într-o povestire de la începutul cărții se vorbește cum o bătrână săracă tăia șerpi în fășii, îi usca și îi vindea drept pește uscat!”. „Și ce-i cu asta?” I-am întrebat eu. El: „Da eu m-am gândit că aș putea repeta exemplul, făcând această operație cu... niște șopârle!”.

Am înghețat. Aceasta-i tot ce luase Pârâu din cartea lui Ryunosuke. I-am spus să n-o facă pe nebunul, că s-ar putea să încaseze și o bătaie zdravănă, dacă se duce cu „peștele” uscat la piață. Oricum cartea n-a dus-o la capăt.

El locuia la aceeași gazdă cu un profesor în etate, holtei cu stagiul, un tip deștept și foarte-foarte zgârcit, pe care Pintilie îl ruga: „Boris Afanasievici, dumneata n-ai copii. Ia-mă de suflet! Înfiază-mă! Te voi ajuta și eu la adânci bătrânețe!”. Bătrânul profesor răspundea îndemnurilor lui Pintilie cu un hohot de râs homeric.

Dacă pe Pintilie Pârâu n-am reușit să-l convertesc la religia mea de cititor infometat, atunci mă străduiam să fac din elevii mei cititori neleneși și vorbitori ai unei limbi literare. Le spuneam, bunăoară, că Vladimir Ilici Lenin (începeam cu cel mai edificator exemplu!) a fost un pasionat cititor, iar la *retorică*, arta de a vorbi frumos și corect, avea doar note foarte mari. Puțin le păsa și de

Lenin și de retorica lui. Insistam: „Copii, în România se dau insigne *Prieten al cărții* celor mai harnici cititori (citisem despre această *decorație* la Nicolae Velea). Se poate ca insigne onorifică să fie preluată și la noi!”. Picii, în loc să se entuziasmeze, mă priveau flegmatic. Atunci apelam la Biblie, Cartea Cărților și le spuneam: „Ca merele de aur pe poliți de argint așa sunt cuvintele spuse la locul lor”.

Nici înțelepciunea lui Solomon nu mă prea ajuta. În cele din urmă apelam la exemplele satului: „Am auzit cum o elevă, supărată, a numit-o pe alta: oaie cachie. Ce-o fi asta?”. Aflăm că a numit-o așa, fiindcă ce-a de-a doua fată este cam zăludă, cam nebună. Se explicăm: „Cuvântul literar este capie și înseamnă o boală a vitelor, care, raportată la om, este o injurie. În Gorenii și în alte locuri se pronunță „cachie”, ceea ce nu-i corect”.

Exemplele din partea copiilor curgeau gărlă. *Bucos* (care e și nume în loclitate) înțeles în sat cu sensul de beat; mai tacă-ți *fli-oanca* înseamnă mai tacă-ți gura (sau botul); *dandalic* ar semnifica copil mic.

Multe alte exemple de regionalisme sau de pronunție greșită, pe care le redactam împreună cu clasa de elevi. Mult haz a trezit printre copii sintagma „borș șert”, pe care eu o utilizam în sens ironic atunci când ieșeam cu elevii la cules struguri și îi chemam să ia masa (o căruță aducea cazanele cu ciorbă): „Hai, copii, veniți la *borș șert cu cartoafi crudii!* Ulterior, elevii au preluat-o, sigur cu sens ironic. Existau și alte cuvinte „nă-răvașe”. „Vasilică, de ce n-ai fost ieri la școală?”. „Tata m-a oprit să-l ajut să *păruiască* poloboacele”. Rușescul „*парить*” (a opări) intra în uzul părinților și al copiilor. „Vasilică, poloboacele nu por fi păruite, fiindcă ele-s pleșcate, nu au păr!”. Urma explicația amănunțită.

Îmi aminteam cum și eu, în copilărie, rosteam sau scriam greșit cuvintele. Într-o compunere (eram prin clasa a II-a sau a III-a) am scris: „Soldații s-au pornit la asfaltul Palatului de Iarnă”. Confundam cuvântul *asalt* cu *asfalt*, ultimul fiind mai cunoscut mie. Nu citisem atunci povezia lui Aureliu Busuioc *Apasionata*, de altfel el încă nici n-o scrisese: „Asalt și foc/ Și iar asalt/ Asalt!/ Și cad orânduiri medievale...”

Frumoasele cuvinte ale lui Grigore Vieru: „Limba este comoara cea mai de preț a poporului, spune un mare clasic al literaturii noastre. De aceea a vorbi corect și frumos este un act patriotic” încă nu fusese enunțată, dar intuiția mea îmi striga neobosit: iar pentru un pedagog „a vorbi corect și frumos” nu este doar un act patriotic, ci și o obligație profesională! Stimate cititorule! Simt că devin patetic. Probabil așa și trebuie să fie când vorbim de lucruri sfinte. Dar... să coborâm în realitatea acelor zile.

Am pomenit mai sus numele lui Boris Afanasievici pe care Pintilie Pârâu îl ruga să-l „ia de suflet”. Un tip foarte original acest Afanasievici. Bătrânul dascăl era profesor de chimie. În primul rând, era foarte zgârcit. Deși avea

un salariu bun, venea la școală cu o geantă simplă de parusină, pe care o ia cu sine (își pune mâncarea în ea) omul satului, când iese la lucru în câmp. De aceea oamenii au botezat-o *geanta kolhoznică*. Ce-i drept, această *poșetă* era și destul de încăpătoare... Boris Afanasievici ducea în ea manualele de chimie și caietele elevilor. Purta un costum vechi. Pe cap – o pălărie ploștită. Părea un taiaca Goriot, scos din paginile lui Balzac. Dar n-avea copii, fiind burlac convins. Un pleș enorm, de mare răspundere științifică, pe care elevii din clasele superioare l-au botezat „muhodrom”, ceea ce ar fi „aerodromul muștelor”, căci pe chelia impozantă a profesorului întotdeauna se găseau nesuferitele zburătoare, gata să decoleze sau să aterizeze de curând.

Boris Afanasievici avea bază științifică, dar nu avea (sau nu voia să aibă?) și elementară știință pedagogică. Făcea lecție pentru unul sau doi elevi din clasă. Pentru cei interesați de disciplina pe care o predă. Acoperea tabla cu zeci și sute de formule, vorbea cu ea, cu tabla, stând cu spatele la clasă și nu o dată câte-un elev obraznic îi stropea vestonul cu cerneală din stilou...

De naționalitate rus-evreu sau evreu-rus, avea numele Trofimov. Tatăl său a fost în vremea regimului românesc primar într-o localitate din sudul Basarabiei, pentru care fapt rușii l-au dus la urșii albi, de unde n-a mai venit. Boris Afanasievici cunoștea la perfecție rusa și româna.

Dar... era deosebit de cinic în raport cu limba română. O adevărată echidnă. Îmi spunea: „Degrabă nu vei avea cui predă „moldovenească” ta”. Nu vezi că ea se dopește ca un bulgăre de zăpadă la sosirea primăverii. Chiar și în centrul nostru raional aproape că nu mai există scoli cu predare în limba moldovenească”. Mă ducea crâncen vorbele lui, dar îmi dădeam seama că are dreptate. „Lenin în lucrarea sa *Despre drepturile națiilor la autodeterminare* vorbește despre o egalitate deplină a popoarelor, deci și a limbilor acestor popoare!”

Hohotea, încât îi săreau stropi de salivă din gură, formând curcubeie multicolore.

„Și tot Lenin al tău atunci când s-a întocmit prima hartă de mare format *Partea europeană a RSFSR* a dat ordin să se indice pe ea că teritoriul dintre Nistru și Prut trebuie să fie hașurat cu roșu, adică face parte din teritoriul statului sovietic. Iar tu îmi vorbești despre autodeterminare și egalitatea limbilor”.

„Mai există limbă română și peste Prut. Atât timp cât se vorbește acolo, limba lui Eminescu și Creangă nu va muri”, îi spuneam încrâncenat. Și drept răspuns la afirmațiile lui Boris Afanasievici că limba română va dispărea din Basarabia mă străduiam s-o predau cât mai bine, cu tot sufletul, cu devoțiune benedictină știind că mai sunt în RSS Moldovenească fanatici ca și mine.

Ion IACHIM

Anatol GREMALSCHI,
doctor habilitat, profesor universitar,
director de programe la Institutul de Politici Publice

PĂRINȚII ȘI ȘCOALA: parteneriat necesar pe care banul nu ar trebui să-l compromită

Pe parcursul a mai multor ani, Institutul de Politici Publice, cu sprijinul Fundației Soros Moldova, a abordat problema plăților informale din școli. Începând cu primul studiu, din anul 2013, și terminând cu ultimul,

din anul 2020, în centrul atenției mai multor studii sociologice a fost acest fenomen reprobabil, fenomen care persistă cu înverșunare și care știrbește atât imaginea școlii, cât și a cadrelor didactice.

Cu regret, nu face excepție nici anul 2020. Rezultatele studiului respectiv arată că o parte considerabilă din părinți sunt profund nemulțumiți de faptul că în unele instituții de învățământ se mai colectează bani. Pe părinții care plătesc nu-i deranjează doar colectarea propriu-zisă, mai ales cea care se face în folosul propriilor copii, ci faptul că majoritatea respectivelor colectări ocolesc prevederile legale. De asemenea, foarte des părinții nu prea cunosc modul cum sunt cheltuiți acești bani, fapt ce lasă loc pentru cele mai diverse interpretări.

Motivele care îi determină pe părinți să facă plăți informale

Evident, ar fi incorect să dăm vina pentru colectarea plăților informale doar pe autorități, pe instituțiile de învățământ sau pe unele cadre didactice. În general, vina revine întregii societăți, inclusiv și acelor părinți, care, fiind ghidați de dorința de a-și ajuta propriii copii, consideră eronat că achitarea anumitor plăți echivalează cu o participare plină la viața școlii.

Astfel, 18,5 la sută dintre părinți consideră că plățile făcute în cadrul școlii îmbunătățesc calitatea studiilor, 14,2 la sută - că contribuie în așa mod la extinderea activităților desfășurate de școală. O altă parte semnificativă sau 18,3 la sută dintre părinți consideră că plățile făcute de ei îmbunătățesc condițiile ambientale din școală, iar 23 la sută dintre respondenți nu au putut identifica un motiv concret, optând pentru răspunsul „plătesc totși, plătim și noi”.

Prezintă interes faptul că cca 12,1 la sută dintre părinți au indicat că efectuarea de plăți le permite să participe activ la viața școlară a propriilor copii. Asemenea răspunsuri pun în evidență necesitatea de a extinde și a diversifica activitățile de atragere a părinților în viața școlii, oferindu-li-se modele și exemple de bune practici. Aceste modele ar trebui să pună accentul nu pe plăți, care, dacă și sunt, trebuie să fie formale și legitime, ci pe participarea părinților la administrarea școlii, la dezvoltarea curriculumului la decizia școlii, la desfășurarea împreună cu copiii a diverselor activități extracurriculare.

Cu regret, unii părinți percep plățile ca un mijloc de a-și favoriza copiii: cadrele didactice vor acorda mai multă atenție copilului - 8,2 la sută; copilul va avea note mai mari - 4,9 la sută.

Unul dintre motivele de a face plățile solicitate la școală este teama unor eventuale consecințe negative în cazul refuzului de a plăti: marginalizarea / neglijarea copilului - 9,9%; crearea anumitor probleme copilului - 8,9%.

Temerile legate de izolarea sau de apariția anumitor „probleme” în cazul copiilor ai căror părinți nu

plătesc sunt mai pronunțate în cazul respondenților vorbitori de limba română, ale celor din localitățile rurale. După venituri, temerile respective sunt mai frecvente în cazul familiilor din prima cvartilă, adică al celor cu venituri mici. E de remarcat și faptul că unii părinți insistă ca ceilalți tot să plătească, astfel de cazuri fiind raportate de cca 7,1 la sută dintre respondenți.

În pofida faptului că plățile sunt informale, majoritatea părinților afirmă că ei știu în mare și foarte mare măsură (respectiv, 33,3% și 25,6% dintre respondenți) cum sunt cheltuiți banii respectivi. Nu cunosc acest lucru doar 13,0 la sută dintre respondenți. Cunosc într-o măsură mică doar 11,8% dintre respondenți. Surprinzător este faptul că rata non-răspunsurilor la întrebările legate de efectuarea plăților este de circa 30%, iar la întrebarea legată de modul de cheltuire a banilor respectivi este aproape de două ori mai mică, de circa 16,2%. Paradox: nu vreau să spun dacă plătesc sau nu, știu însă cum sunt cheltuiți banii respectivi!

Aproape jumătate dintre respondenți consideră că plățile suplimentare făcute de părinți reprezintă o sursă semnificativă de venit pentru școală. Evident, această percepere contribuie într-o anumită măsură la perpetuarea atitudinilor tolerante față de plățile informale colectate în cadrul instituțiilor de învățământ.

Pentru unele familii plățile informale reprezintă o povară

Circa 8,3 la sută dintre părinți afirmă că plățile informale reprezintă sume mari, pe care ei nu și le pot permite. O altă parte semnificativă dintre respondenți (cca 26,3%) declară că ei fac eforturi financiare pentru a achita acești bani. Povara financiară a plăților informale este resimțită mai des de familiile de sate, de familiile în care se vorbește limba română și, evident, de familiile cu venituri mici și medii (din prima și a doua cvartilă).

Indiscutabil, plățile informale limitează accesul la educație a copiilor ce provin din familiile vulnerabile. Prin urmare, ele trebuie excluse cu fermitate din viața școlii.

Există însă și părinți pentru care mărimea plăților informale nu prea contează

Datele statistice arată că nivelul sărăciei în țara noastră este în scădere. Și, în pofida mai multor opinii negativiste față de evoluția societății moldovenești, nivelul de trai al multor cetățeni este în creștere.

Indirect, acest fapt este confirmat și de atitudinea cetățenilor față de fenomenul de plăți informale în școli. Astfel, circa jumătate dintre respondenți nu întâmpină dificultăți

la achitarea plăților informale, circa 37,2% dintre ei afirmând că suma în cauză este una acceptabilă, cca 11,9% dintre ei - că suma în cauză nu le afectează bugetul familiei, iar cca 2,2% dintre respondenți - că ar fi dispuși să plătească și mai mult.

Pe mulți părinți nu-i deranjează faptul că ei contribuie material la îmbunătățirea calității educației, ci modul ofensator și jenant de „colectare” a contribuțiilor respective, netransparența și voluntarismul în utilizarea ulterioară a acestora.

Cum să excludem colectările informale de bani și să-i atragem pe părinți în viața școlii

În general, cadrul normativ-juridic în vigoare nu interzice părinților să facă donații și să presteze servicii de voluntariat în folosul școlii. De asemenea, școlilor nu le se interzice acceptarea unor astfel de donații din partea părinților. Este însă categoric interzisă oferirea de bani și servicii angajaților școlii, indiferent de postul pe care îl ocupă ei.

Prin urmare, excluderea banului ce încă mai intervine într-un mod absolut nejustificat, amoral și, uneori, ilegal în relația școală-părinte, ar trebui făcută prin mai multe căi: implementarea în volum deplin a prevederilor Codului de etică al cadrului didactice, informarea și educarea părinților, mobilizarea opiniei publice în favoarea afirmării eticii și integrității academice.

Exemplele de practici pozitive, identificate de Institutul de Politici Publice, pun în evidență faptul că conlucrarea școlilor cu părinții, fără intervenția „banului informal”, poate fi bazată pe parteneriate, oficializate prin acorduri cu organizațiile obștești ale părinților. Deși unele voci se pronunță contra creării asociațiilor de părinți și implicării acestora în viața școlii, atât practica internațională, cât și cea din țara noastră demonstrează faptul că parteneriatele autentice ale școlilor cu organizațiile obștești ale părinților contribuie semnificativ la îmbunătățirea calității educației.

Evident, autorul acestui articol

parteneriatelor școală-asociație a fost posibilă diversificarea activităților extrașcolare, stimularea elevilor capabili de performanțe înalte, susținerea mai consistentă a copiilor aflați în situație de risc.

Prin urmare, o posibilă soluție de excludere a „banului informal” și de asigurare a unei implicări mai efective a părinților în viața școlii ar fi încurajarea parteneriatelor școli - organizații obștești ale părinților. Îndemnăm toate părțile interesate - cadrele didactice și managerii școlari, părinții, elevii, reprezentanții organizațiilor obștești ale părinților - să-și expună opiniile față de acest subiect sensibil, care de mai mulți ani se află pe agenda discuțiilor publice și, foarte des, bulversează comunitățile educaționale.

Acest articol este elaborat în cadrul Proiectului „Valorificarea oportunităților de implicare efectivă a părinților, comunităților și societății civile în guvernarea educației (2019-2021)”, implementat de Institutul de Politici Publice în cadrul Departamentului Buna Guvernare al Fundației Soros Moldova, cu susținerea financiară a Programului de Sprijinire a Educației al Fundațiilor pentru o Societate Deschisă

Universitatea „A. Russo” din Bălți promovează acțiuni de dezvoltare regională

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți (USARB) și Agenția de Dezvoltare Regională Nord (ADR Nord) au semnat recent un Memorandum de colaborare. Documentul prevede desfășurarea unor programe de cercetare; organizarea în comun a meselor rotunde, conferințelor, simpoziunilor în domeniul dezvoltării regionale; elaborarea și aplicarea unor proiecte de inovare, bună guvernare, dezvoltare regională, transfer tehnologic la apelurile naționale etc.

Natalia Gașțoi, rectorul USARB, a apreciat pozitiv rezultatele cooperării anterioare dintre Universitatea din Bălți și ADR Nord, exprimându-și convingerea că cele două instituții își vor îndeplini cu succes noile obiective pe care și le propun.

La rândul său, Maria Prisacari, directorul ADR Nord, a specificat că „acest Memorandum este o oportunitate minunată de a valorifica noi oportunități în domeniul cercetării, în beneficiul locuitorilor regiunii. Ne dorim o colaborare și mai strânsă în contextul creării viitorului Centru de inovare și transfer tehnologic.”

Până în prezent, colaborarea dintre USARB și ADR Nord a fost marcată de organizarea mai multor conferințe regionale și internaționale, mese rotunde, simpoziunilor și vizite de studiu. De asemenea, Universitatea din Bălți s-a numărat printre partenerii ADR Nord în organizarea mai multor ediții ale Zilelor Regiunii de Dezvoltare Nord și Ziua Europei la Bălți. În același timp, Universitatea a sprijinit ADR Nord în procesul de elaborare a unor studii și cercetări, iar zeci de studenți de la USARB au promovat practica în cadrul unor proiecte implementate de ADR Nord.

Memorandumul de colaborare a fost încheiat pe o perioadă de trei ani, cu posibilitatea prelungirii lui pentru încă trei ani. Reamintim că în anul 2011 USARB și ADR Nord au semnat un document similar, cu efecte extrem de benefice în domeniile menționate.

Reporter UPP

Angela POLEVAIA-SECĂREANU – un nume sonor clădit pe caracter puternic

Fiecare om își alege la un moment anume o cale în viață. O îndeletnicire dintre atâtea existente pentru a activa spre binele său, dar și al societății. Și cu cât mai cumpătată și mai gândită va fi alegerea, cu atât mai bogate și mai dulci vor fi roadele muncii depuse. Angela Polevaia-Secăreanu a ales drept făgaș sportul și nu a dat greș. La 45 de ani se poate consi-

dera un om pe deplin realizat. La această vârstă are deja un palmares impresionant. Este maestru al sportului la judo și maestru al sportului de clasă internațională la sambo, discipline care i-au adus de-a lungul carierei zeci de medaliile de aur, argint și bronz la competiții de prim rang. Este arbitru de categorie internațională. Asta pe plan sportiv...

Angela Polevaia-Secăreanu a reușit să se impună plenar și în domeniul academic. În știința sportului dănsa a parcurs destul de rapid traseul de la lector la conferențiar universitar, doctor în științe pedagogice, șef al Catedrei Probe Sportive Individuale la Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport din Chișinău (USEFS). Numele ei este inclus în cartea „500 de personalități ale orașului Bălți” și în Enciclopedia „Femei în Moldova”, autor scriitorul și istoricul Iurie Colesnic.

– Stimată doamnă Angela Polevaia-Secăreanu, mai întâi suntem curioși să aflăm de unde veniți și de ce ați preferat sportul altor ocupații?

– M-am născut la Bălți, într-o familie de muncitori. Suntem patru copii: Frații Leonid și Vasile, eu și sora mai mică Diana. De când mă știu, îmi plăcea mișcarea, jocurile mobile, alergările. Să fi avut vreo 7 anișori când mi-a încolțit în suflet fiorul sportului. Primii pași i-am făcut în gimnastica artistică. Nu zic că nu era interesant, dar născut nu mă obișnuiam cu necesitatea de a exersa la înfinit unele și aceleași elemente. Mă plictisea ceea ce eu, cu mintea mea de copil, consideram a fi monotonia respectivului sport, de o rigoare și austeritate ieșite din comun. Așa că atunci când fratele mai mare Leonid (el făcea sambo la Școala sportivă „Boris Petuhov” din Bălți) revenise într-o bună zi de la antrenamente și îmi zise: „Știi că au început să caute fete pentru o grupă de judo? Poate încerci și tu?”, eu, fire curioasă, dornică de a mă întrece cu partener de seama mea, am acceptat propunerea. Am venit la selecția pentru alcătuirea grupei de judo. Aveam 9 ani, dar, firavă fiind, păream mai mică. Antrenorul Vladimir Mațev, om masiv și bine legat, m-a privit evaluator, zicându-mi înțelegător: „Ești cam slăbuță, te prezinți la anul?”

– „Verdictul” nu v-a descurajat?

– Deloc. Eram hotărâtă să fac lupte. Și exact peste un an, în septembrie am apărut la Școala de sport a Asociației Sportive Benevole „Moldova”, de lângă stadion. Aici mi s-a spus că secția de judo pentru fete fusese transferată în cu totul altă parte. Se afla la Combinatul de produse de panificație. Am găsit-o. La Combinat lucra mama mea. Când m-a văzut acolo, s-a arătat cam surprinsă (râde).

Sala era de fapt un subsol mic, folosit într-un timp drept loc de stocare a pâinii. Nu existau nici vestiare, nici camere de duș, iar o pânză dispusă vertical pe un fir de metal fixat de paravan dădea spațiului delimitat un aspect de încăpere. Dar ne simțeam bine în această sală improvizată. Era a noastră. Ne antrenam cu bucurie, înșușeam tainele acestui sport. Și prin '87 veni prima mea competiție serioasă – Campionatul Moldovei pentru cadeți, tineret și seniori. Deși a trecut de atunci vreme nu șagă, ori de câte ori îmi amintesc de primul meu botz de foc, mă umflă râsul, nu alta.

– Ne deschideți parantezele?

– Am evoluat la cadeți, în prima categorie de greutate, de 40 de kilograme. Deși aveam vreo 38 kg. Am reușit să ajung în finală. O finală savurată din plin de spectatori. Eram stresată, mă copleșeau emoțiile. De cum apărui pe tatami adversara mea, mă năpustisem asupra ei cu atâta înverșunare și înrâncenare, încât lumea din sală, surprinsă de îndrăzneala mea, se pătrunsese imediat de o simpatie caldă,

înduioșată probabil de stilul meu necruțător de luptă (râde). Până la urmă, meciul l-am pierdut; aveam însă emoții atât de mari, încât nici nu prea am înțeles de ce. Dar nu m-am înrăstă deloc. Mi-a plăcut foarte mult atmosfera. La final, și antrenorul m-a încurajat, spunându-mi că am efectuat toate acțiunile care se impuneau în mersul luptei. „Pentru început e bine!”, a conchis el. Și premiul mi-a plăcut – un ceas deșteptător, primul meu cadou mai consistent la început de cale, care m-a slujit destul de mult.

– Așa, probabil, ați prins pofta de lupte, de întreceri?

– Exact. Mai ales că Vladimir Mațev știa să ne trezească nouă, discipolilor, ambițiile în sensul bun al cuvântului. Era un om dintr-o bucată și un tehnician înzestrat. Nu prea îmi amintesc să fi ridicat vocea la noi, să fi exercitat careva presiuni. Poate din considerentul că eram copii mai cuminiți (râde) decât cei de astăzi? Sau poate că nu ne permiteam prea multe libertăți în purtări, capricii? Cert e că și antrenorul (specialist în lupte libere) era la o primă experiență – cea de a pregăti elevi în lupta judo, și încă o grupă de fete. Și noi, discipolele lui, descoperam în premieră un sport nou, deosebit de dinamic și atractiv. Așa că am continuat să muncim până în momentul în care am fost preluată de un nou antrenor, Serghei Lipchin, discipolul cunoscutului tehnician Mihai Ciudin.

S. Lipchin s-a format ca atlet la Liceul Internat Republican cu Profil Sportiv din Chișinău. În calitate de antrenor de judo a început magistrat. Cu o serie de testări, cu seturi de exerciții de pregătire fizică generală și specială. Își scria probabil doctoratul (studia la Universitatea Națională de Educație Fizică și Sport din Kiev). Era un antrenor școlit, bine pregătit. El ne-a pus baza; întâi de toate, cea coordinativă, gândirea logică în regim de viteză.

– Se poate afirma că judo-ul este un fel de șah?

– Fără doar și poate. Căci ce este judo-ul? O partidă fulger, un blitz (5 minute). La fel, ca în șah, înainte de a efectua un procedeu în judo trebuie să-l gândești, să-ți imaginezi rapid. Dar trebuie mai întâi să intuiești și să anticipezi eventualele reacțiuni ale adversarului, ca nu cumva să te surprindă. Trebuie să te deprinzi să legi acțiunile tehnice și tactice singulare într-un sistem întreg, bine pus la punct prin multiple exersări în cadrul sălii de pregătire. Asta e. Ce șagă mai vrea să menționez este faptul că după fiecare antrenament și competiție analizăm împreună cu antrenorul fiecare luptă pe tatami, felul cum ne-am antrenat, cum am evoluat. Trăgeam anumite concluzii, învățăminte. Mai ales din înfrângeri, întrucât ele te învăță uneori mai mult decât orice victorie. Domnul Lipchin ne mai și probeza uneori pentru greșelile comise, dar o făcea nu știu cum părintește, punând

mereu accentul pe gândirea logică, pe studierea prealabilă a eventualelor adversare, pe tactica de luptă cu rivala concretă. Eram elevă în clasa a VIII-a când dumnealui a plecat. Erau anii '90, situația era grea. Fiecare om căuta să supraviețuiască în acele vremuri, să găsească o ieșire din acel impas economic, dar și de altă natură.

Am continuat să mă antrenez sub conducerea lui Nicolai Lăceaghin, un alt specialist de forță la Școala sportivă „Boris Petuhov”. El și acum trudește acolo. Sala se află chiar lângă casa noastră. Era convenabil. Unicul impediment era lipsa concurenței. Căci doar în condiții de concurență poți avea parte de creșterea continuă a performanțelor. Antrenorul însă a găsit varianta salvatoare. Plecăm la sala în care aveau loc ședințele de pregătire a băieților. Erau jucători buni, veritabili sparring-parteneri. Nu erau dispuși să ne cedeze nouă, fetelor, niciun punct. Luptele erau severe, grele de tot. Asta mă ambiționa. Cădeam, mă ridicam și mă avântam iarăși în atac. Încercam să preiau ceva din agilitatea, din maniera lor necruțătoare de luptă. Asta m-a ajutat să cresc, să-mi fortific pregătirea, forma mea sportivă.

În 1992, după absolvirea școlii medii am venit Chișinău. Am depus actele la Institutul Național de Educație Fizică și Sport (INEFS). Nu am reușit din prima, dar am rămas în capitală. Cum în judo-ul feminin la vremea aceea existau probleme serioase, m-am specializat în lupta sambo. Am devenit studentă la INEFS. Se coagula tocmai lotul național feminin al Republicii Moldova. Prima mea întâlnire în sala de antrenament a fost cu reputatul specialist Iraclii Valișvili. Era antrenorul cel mai democrat. Îl primea pe toți doritorii. Veneau mulți, iar rămăneau doar cei mai rezistenți, cei mai tari, cei mai temerari. Ne antrenam exclusiv acasă – nu aveam pe atunci ieșiri în afară sau cantonamente cu sambiste din alte țări. Ne aflam, ca să spun așa, într-o zonă relativ închisă. Dar aveam antrenori de certă valoare. Iraclii Valișvili, frații Ivan și Semion Kurdov, discipoli ai marelui Andrei Doga, atâția alții, fapt care ne-a permis să concurăm mereu de la egal la egal cu sportive remarcabile din lume, inclusiv provenite din state cu puternice tradiții în sambo: Rusia, Ucraina, Belarus...

Cu o deosebită căldură păstrez în suflet frumoasele clipe de la Campionatul Mondial de sambo de la Minsk, din septembrie 1992, desfășurat în trei categorii de vârstă: cadeți, tineret și seniori. Era primul meu concurs major la nivel internațional. Am debutat cu dreptul. Am cucerit două medaliile: „argintul” la cadeți și „bronzul” la tineret; mi s-a înmănat și o Cupă, trofee la care țin mult. Înainte de festivitatea de premiere mă mai încolțeau unele îndoieli: oare mă vor chema și pe mine să urc pe podium? Când m-am văzut acolo, sus, cu ochii pe tricolor, eram fericită.

După Mondialele de la Minsk am înțeles că baza tehnico-tactică acumulată îmi permite să merg mai departe, să perseverez și să cresc valoric. Atunci mi s-a deschis urcușul spre anevoiosul drum al marii performanțe.

De alte câteva mari evenimente îmi amintesc uneori și în prezent: Mondialele din Rusia 1993 (Kstovo, regiunea Nijni Novgorod), Campionatul Mondial Universitar de la Moscova 1995 și CM al Studenților, desfășurat în 1996 la Chișinău. La Kstovo am luat „argintul” la tineret și „bronzul” la seniore. De fapt, la toate edițiile ale CM, desfășurate în perioada 1992-1998, luam câte două medalii, mai ales de argint și de bronz. Moldova a fost reprezentată de două loturi: masculin și feminin. Am venit cu o săptămână mai înainte, am prins un cantonament. Adversarele principale erau rusoacele. Nu știu cum se alimentau, care le era rația, dar erau foarte puternice. Se vede că mâncau nu doar macaroane (zâmbeste).

La CM al Studenților de la Moscova am câștigat „aurul”, la fel ca și în 1996. Dar trofeul suprem cucerit la Chișinău îmi este într-un fel mai drag, mai scump. Mi l-am adjudecat în prezența numeroșilor mei spectatori. Am susținut patru lupte. Cea mai dificilă cu o sambistă din Kazahstan în finală. Era înaltă, puternică, cu brațe lungi. Era greu să o prinzi, căci te ținea la distanță. Până la urmă, am intrat „la corp” și mi-am adjudecat victoria.

– Sintetizând activitatea în sportul de înaltă performanță, ce calitate credeți că v-a ajutat cel mai mult să rezistați timp îndelungat în vârful piramidei?

– Caracterul. Fără un caracter puternic nu ai cum să te afirmi în sportul mare, dar mai ales să te menții în cohorta celor mai tari atleți. Sincer, anume caracterul m-a ajutat să reușesc și într-o serie de activități, altele decât sportul de performanță.

– Conduceți de mai bine de un deceniu Catedra Probe Sportive Individuale, un colectiv eminent masculin... Vă ascultă?

– Înțeleg aluzia (râde). Cum să nu! Mai mult decât atât. Mă mândresc cu ei. Întâi de toate, majoritatea sunt foști sportivi de performanță, maștri ai sportului, doctori habilitați și doctori în știință, conferențieri și profesori, cercetători științifici în numeroasele aspecte ale antrenamentului sportiv, ale tematicilor medico-biologice, psihologice și practice ale probei concrete pe care fiecare dintre ei a ales-o. În calitate de tehnicieni au educat și educa

sute de studenți în luptele libere, greco-romane, feminine.

Unii tineri au început luptele aici, la noi; nici nu le practicaseră anterior. Au perseverat la USEFS și au ajuns sportivi buni, unii de mare clasă. Membrii Catedrei noastre pot fi văzuți arbitrand diferite concursuri, inclusiv la lupta națională trântă, desfășurate de Hramul orașului Chișinău sau cu ocazia Zilei Mondiale Olimpice, precum și cu prilejul altor manifestări culturale-sportive de masă care au loc în raioanele și satele noastre. Pretutindeni. Și mă bucură faptul că aceste competiții atrag mulți copii, dornici de afirmare. Pe scurt, colectivul nostru este o familie. Una unită. Ne ajutam reciproc. E suficient să vină cineva cu o idee bună, că ea este imediat susținută de ceilalți, fiindcă toți își iubesc cu adevărat meseria, le place ceea ce se ocupă de o viață. Catedra noastră este pentru mine o a doua casă.

– Știu că antrenați studenți și copii la complexul sportiv de lângă Catedrală. Cum e să lucrezi cu picii care fac primii pași în judo?

– E încântător! Copiii îmi dau multă energie. Ei sunt pozitivi, dornici de mișcare, de afirmare. Când intru în sală, uit și de oboseala adunată pe parcursul zilei, și de nelipsite necazurile. Ei emană multă căldură, sunt sinceri și de o naivitate dragălașă caracteristică vârstei. De aceea mă pregătesc temeinic pentru fiecare ședință de antrenament, caut să le dau ceva nou, exerciții care să le trezească interesul. Ca să le mențin mereu viu acest interes, alcătuiesc și eu unele jocuri mobile care să le ațâțe motivația și pasiunea; bunăoară unul adaptat la situația prin care trecem acum cu toții – pandemia („Virusul și imunitatea”). Când îi vezi cum participă cu atâta zel la „distrugea” virusului, ca să-și ajute colegii „contaminați”, chiar crezi că vom reuși în această grea luptă.

Am început cu vreo 4-5 ani în urmă să le descifrez copiilor tainele judo-lui, să le dezvălui, pe înțelesul lor, această artă, să le arăt calea spre suferință, spre perfecțiunea fizică, dar și spirituală. Și mă bucur să-i văd cum cresc, la propriu și la figurat, de la antrenament la antrenament, de la o lună la alta, de la un an la altul. Devin mai organizați, mai disciplinați, mai serioși, dornici să avanseze în sportul pe care l-au ales. Anume aceste schimbări mă motivează, mă montează să lucrez și cu mai multă ardoare. Sigur, nu toți vor atinge Everestul, dar majoritatea dintre ei vor purta și peste ani dragostea față de sport și dorința de a-l practica sistematic. Cred că asta contează.

Am intervievat
Sergiu BUSUIOC,
doctor în științe pedagogice,
prof. univ.,

Pavel BRĂDESCU

Tatiana BUTNARU,
doctor în filologie

Aflată între tradiție și modernitate, creația artistică a lui Gr. Vieru se revirtualizează în permanență prin folclor, se alimentează din tezaurul spiritualității autohtone ca să dănuie prin „aerul verde matern” și cântecele de acasă, prin lirismul confesiunilor sale despre mamă, plai și iubire. Viziunea folclorică planează în universul liricii sale, însoțindu-l pe autor și atunci când evocă anumite momente din ambianța rustică a meleagurilor natale sau exprimă atașamentul dragostei sale filiale față de lumea inconjurătoare.

Reprezentările folclorice se concentrează într-un sentiment de soliditate nostalgică, specific modului său poetic, și exprimă condiția dramatică a omului, trecerea lui ireversibilă, filosofia existenței umane, prin prisma tuturor manifestărilor sale. Exteriorizarea legăturii cu folclorul, se manifestă, în această ordine de idei, prin intermediul unor mijloace poetice moderne. Maternitatea, iubirea, plaiul, firul de iarbă, frunza de aur a toamnei, „codrul de tei și fag”, steaua și izvorul, acele elemente care intră în configurația liricii lui Gr. Vieru, sunt legate prin „firișoare intime” cu „matricea stilistică” a creativității folclorice. De menționat, poetul se situează în contextul tradițiilor populare nu numai datorită unor semnificații și expresii de inspirație folclorică, dar mai ales prin sensibilitatea sa artistică, „prin accentul interior dramatic” [1, p.207]. Gr. Vieru se apropie sufletește de tezaurul estetic popular prin reveria lirică coplesitoare și intensitatea sentimentelor omenești, prin tensiunea trăirii lăuntrice. O metaforă precum este, „un verde ne vede” ori „taina care mă apără” esențializează o stare de spirit, ea conține o cheie poetică pentru deschiderea multiplă a temeiurilor spiritualității autohtone. Verdele care în viziunea lui Gr. Vieru culminează cu un simbol universal este de sorginte folclorică, după spusele cercetătorului român Gh. Drăgan, „întruchipează umanul, speranța, vitalitatea, nemurirea „principiul feminin / fertil protector” [2, p. 72]. Privit fiind drept „emblemă a salvării, a luminii spirituale” [2, p. 72], verdele mai este prezent și ca „invocație magică a rapsodului anonim,” ca o permanentizare a vitalității spirituale a neamului. Viziunea folclorică planează în lirica viereană și atunci când autorul invocă anumite aspecte din ambianța rustică a meleagurilor natale sau poetizează natura prin intermediul unor imagini cosmogonice, exprimă atașamentul dragostei filiale față de cosmosul existențial al universului. Chemarea pădurii și a codrului de aramă vibrează ritmic în versurile poetului, aducându-ne în preajma unor situații poetice surprinzătoare. Invocarea frunzelor, a ramurii materne se asociază în

conștiința sa artistică cu miracolul inspirației populare și vibrează prin proiectarea unor stări lirice de sorginte eminesciană. Verdele ramului și mirozna coplesitoare a florilor de tei se declanșează ulterior în poezia lui Gr. Vieru prin amplasarea spirituală a elementelor vitale din spațiul terestru:

Sub un tei ce înflorește
Ea frumoasă, se pornește.
„Bună seară, fete două
Cu ochi mirezmați de rouă!”
„Bună seara! Dar sunt una!”
Printre genele femeii
Răsărea pe cer și luna.

(Femeia teiul)

La fel ca în viziunea populară, asistăm la un spectacol ceremonial, de o pronunțată notă dramatică, a unde participă deopotrivă atât elementele cosmosului, cât și cele pământeste. Soarele și luna coboară din înălțimea lor solitară „printre foi ca printre lacrimi”, „printre genele femeii”. Gr. Vieru corelează elementele vegetale cu aștrii cerești și crează o atmosferă de luminozitate.

Privită prin prisma acestui punct de vedere, imaginea cosmogonică a soarelui capătă o nuanță de profunzime telurică. Dacă M. Isanos „urcă pe vârful muntelui” prin imnurile sale către pământ și soare, Gr. Vieru se detașează pînă la bulgarele de țărînă, iar de acolo contemplează măreția Universului. Îndemnul folcloric îl ajută pe Vieru să se reintegreze în acesta atmosferă de sărbătoare și, prin succesiunea detaliilor simbolice, să participe la un act solemn de jubilație sufletească.

Gr. Vieru comunică cu aștrii cerești, dar spre deosebire de creația populară, îi demitizează într-o anumită măsură. Astfel, unele din sintezele sale lirice sunt proiectate pe planuri afective aparent contradictorii: autorul fie că încearcă o senzație de cutremur în fața imensităților astrale, fie că le coboară la nivelul obișnuințelor pămîntești. Legătura cu folclorul este atât de pregnantă, încât unele versuri îmbracă culoarea și intuiția transfigurării folclorice.

Doamne, ce blând munte,
Lai-lăișor!
Printre păsări multe,
Lai-lăișor!
El nu-mi părințește,
Lai-lăișor!
Ci împărințește...

(Pe frunză închinare)

Din semnificația metaforelor de geneză populară, distingem o filosofie existențială încadrată în parametrii viziunii cosmice. Formula poetică tradițională îl orientează spre o întimizare a structurilor baladești incluse în contextul operei sale unde cultul soarelui este simbolizat de imagini sugestive.

De menționat, simbolul folcloric al soarelui își găsește o justificare în sine prin însăși concepția estetică a scriitorului. Gr. Vieru extinde dimensiunile artistice ale laitmotivului solar, ceea ce-l determină spre o retrospectivă sentimentală asupra universului. Folclorismul operei sale este infiltrat în confesiuni adânci și sugestive, pline de tâlc și înțelepciune, pătrunse de vibrația intuiției populare.

Reluarea motivului mitologic al soarelui nu înseamnă renașterea sacralului, dimpotrivă este expresia unei totale detașări de semnificațiile religiozității cosmice. Căderea aștri-

lor cerești, o imagine des întâlnită în mitologia folclorului românesc, se impune drept o situație de limită la hotarul unor stări și sentimente contradictorii.

Soarele jos a picat,
Soarele, soarele,
Ca rochia ta din pat,
Soarele, soarele.

(Cad pe ape)

Intimizarea atributelor solare capătă undeva în subtext o consonanță cu mitul folcloric, prin intermediul căreia poetul întrevide revelația mitologică a trăirii, disponibilă spre o consonanță simbolică cu elementele ancestrale ale universului. Chiar și în căderea florilor de tei sau „lunecarea” stelelor, niște imagini de inspirație eminesciană, poetul redă sentimentul de venerație față de arhetipul soarelui, care înveșnicește și permanentizează, purifică lumina dragostei. Or, așa cum încearcă să ne convingă autorul, tentativele de reintegrare în cosmos, de participare la descifrarea tainelor lumii „nu au fost niciodată epuizate”. Gr. Vieru le regăsește nu atât prin divinizare, ca în viziunea artistică a unor scriitori moderni, cum ar fi, de exemplu L. Bлага, dar prin căldură, prin dragoste față de oameni și reconfortare sufletească, calități relevante printr-o nuanță de prefigurare mitico-folclorică. Chiar și metafora lacrimii, exprimată în mai multe scrieri, își găsește analogie cu laitmotivul autohton al soarelui, aparținând aceleiași zone tematice.

Filonul folcloric este valorificat în lirica contemporană în baza unor mituri tradiționale, care, după spusele lui G. Călinescu, au devenit „pilonii tradiției autohtone” [3, p. 56] și împreună cu alți factori îi asigură originalitatea. Fixarea celor patru mituri, despre care amintește G. Călinescu în lucrarea sa fundamentală **Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent**, are drept scop revirtualizarea scrierilor contemporane, lărgirea orizonturilor ei spirituale și general-umane, regăsirea unei conștiințe estetice orientate cu preponderență spre universalizarea valorilor. Situația se arată deosebit de importantă pentru sfera de investigație artistică, ea amplifică orientarea spre aprofundarea interesului față de schimbările structural-semantice din sfera poeziei. Creația lui Gr. Vieru poartă obsesia unei mitologii naționale, pe care o află în straturile folclorice ale culturii autohtone. El selectează din arsenalul mitului tradițional semnificații, motive lirice, evoluând sub semnul regăsirii sale spirituale.

În opoziție cu mitul folcloric, Gr. Vieru umanizează esența actului de creație, îi conferă mai multă omenie și bunătate sufletească. Tristețea coexistă cu bucuria, deznădejdea e înlocuită printr-o emanare luminescentă a unei iubiri tulburătoare. Asemenea Meșterului Manole, autorul creează cupola morala a versului său și înveșnicește chipul mamei în turle de catedrală.

Confesiunile lui Gr. Vieru despre mama, analogiile cu elementele transcendente ale cosmosului sunt în bună măsură și imagini de sorginte mioritică, făcând în felul acesta legătură cu mitul măicuței bătrâne. Autorul a relevat caracterul de zeitate tutelară, pe care îl are mama în mitologia noastră populară, el dezvoltă acest simbol în corespundere cu straturile arhaice ale folclorului și o sublimează la un nivel superior, „între ceruri și pământ”. Privită într-un alt context, mama capătă certitudinea păstorului mioritic, găsindu-și asemănare cu steaua și verdele plaiului, ea are capacitatea de a comunica cu elementele ancestrale și rămâne să dănuie ca o stea, să „ardă” către tot ce-i sfânt:

Luminând pe rând de sus
Fața cestui vechi pământ.

(Steaua mamei)

În felul acesta, poetul sugerează ideea despre nemurirea sufletului matern, este calea pe care o parcurge Marele Anonim în drumul său spre Eternitate.

Gr. Vieru ingenunchează în fața mamei ca într-un altar, identificând-o cu sfintele țărâne, și creează în jurul ei o atmosferă de sanctuar, de unde printr-o invocare ritualică pornesc impulsurile vieții. Departe de pasișă folclorică și imitația rudimentară, autorul înserează din arsenalul mitului tradițional un vast material de investigație artistică și urcă treptele ascensiunii sale prin steaua și izvorul mamei, ca în cele din urmă să măsoare veșnicia clipei cu tăcerea ei durată și s-o regăsească chiar și dincolo de neființă.

Revenirea permanentă la izvoarele spiritualității populare, contaminarea cu unele motive preluate din mitul folcloric, reluarea sugestiilor mitologice din perspectiva propriei individualități creatoare reconfortează scrisul lui Gr. Vieru, îi încadrează opera în contextul unor noi dimensiuni estetice și spirituale, orientează toate impulsurile și trăirile autorului spre „veșnica rotire a meditației în sfera poeziei” [4, p. 414]. Mitologia autohtonă se menține și în universul operei sale ca un răsărit de soare, sursa unor inspirate motive lirice și sinteze artistice, prin care sunt promovate valorile general-umane, cu durată sigură în timp.

Referințe bibliografice:

1. Gr. Vieru. *Verb care nu îngăduie comparații*. Apud. S. Saca Aici și acum: 33 de confesiuni sau profesii de credință. Chișinău, Editura Literatura artistică, 1976;
2. Gh. Drăgan. *Poetica eminesciană. Temeiuri folclorice*. Iasi, Editura Junimea, 1989
3. G. Călinescu. *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*. București, Editura Minerva, 1982.
4. G. Ciompec. *Motivul creației în literatura română*. București, Editura Minerva, 1979.

Participant activ la opera de renaștere spirituală din Basarabia, contribuind în modul cel mai direct la revenirea la alfabetul latin și valorile noastre sacre, Gr. Vieru conturează o vatra a românismului prin semnele latinității entice a poporului, el îndeamnă cititorul spre valorificarea comorilor sale de perpetuare spirituală, îl determină să se îngemăneze cu frumusețea strădaniei umane, a unei etnii multiseculare zămislite în pledoariile sale poetice. Cu ochii îngândurați de dor, poetul „sărută”

„vatra și-al ei nume,
Care veșnic ne adună,
Vatra ce-a adus pe lume,
Limba noastră cea română.”

(Limba noastră cea română)

Iar metafora „Vin din munții latinei” are o legătură directă cu semnificația mitică a unor timpuri străvechi, „în al luminilor tezaur”, aureolate de gloria dacisismului și constituie o cheie poetică pentru o serie întreagă de opere scrise la tema respectivă.

Eroul liric al poeziei sale e însuflețit de dorul de a zămisli frumosul și este marcat de nostalgia „zidirii /construirii,” el râvnește spre edificarea unor opere monumentale, asemănătoare cu cele din creația populară, „care să dănuie veșnic”. Pentru atingerea idealului râvnit, autorul răstoarnă semnificațiile arhetipului mitic, privindu-le printr-o lumină inversă și înlocuindu-le treptat printr-un joc al imaginației sale creatoare. La explorarea subtextului ascuns al legendei folclorice, Gr. Vieru conferă un anumit grad de demnitate mitică unor fapte cotidiene, neordinare prin însăși esența lor, asupra cărora întreține atenția cititorului. Cutezanța eroului liric de a invita toate femeile la întemeierea „construcției” râvnite:

Care va ajunge întâi,
Pe aceea-n perete o voi zidi.
se soldează în plan interior cu o decepție sufletească.
Iar din toate femeile
venit una singură:
Mama.
- Tu m-ai strigat, fiule!

(Mică baladă)

Încărcătura emoțională a sentimentului e concentrată, în special, în ultimul vers. Spre deosebire de alți scriitori, Gr. Vieru renunță la accentele melodramatice și reflecțiile sentimentalistice, iar prin aceasta se pronunță împotriva banalizării subiectului mitic. Demnă de jertfă, în accepția poetului, este, în primul rând, mama, deaceia, spre ea se revărsă acel izvor nesfârșit de lumină, de dragoste și credință.

Nevoile preșcolarelor în atenția părinților

Lilia ELISEI,
psiholog școlar, grad didactic superior, Liceul Teoretic „Mihail Sadoveanu”, Călărași

Adaptarea eficientă a copiilor la cerințele din ce în ce mai complexe ale mediului sunt asigurate de dezvoltarea optimă a competențelor emoționale și sociale. Competențele sociale se referă la abilitatea copilului de a forma relații sociale funcționale cu semenii săi și adulții. În colaborare cu SAP Călărași psihologii din raionul Călărași au desfășurat un program de dezvoltare a competențelor sociale și emoționale a preșcolarelor destinat educatorilor. Discuțiile avute în cadrul acestei colaborări au scos în evidență necesitatea acută în programe destinate părinților cu referire la înțelegerea comportamentului copiilor, a nevoilor de bază în dezvoltării lor.

Pe marginea celor discutate, vreau să fac unele explicații.

Părinții au nevoie de sprijin în dezvoltarea propriilor abilități sociale și emoționale înainte de a le înțelege și cultiva propriilor copii. În cazul nostru, când în grădinițe activează puțini psihologi, este o sarcină dificilă pentru ei ca zi de zi, indiferent de timpul disponibil sau propria stare emoțională, să recunoască emoțiile copiilor, să le înțeleagă, să aleagă acele mesaje de comunicare pozitive, sănătoase, care să îi ajute pe copii.

De ce au nevoie cel mai mult copiii preșcolari? Vârsta preșcolară este perioada când copilul are nevoie de înțelegerea și sprijinul părinților. De la ei copilul învață cel mai bine cum să se comporte cu alți copii, să-și exprime sănătos emoțiile. E necesar să înțelegem sentimentele copilului, esența problemei cu care se confruntă acesta.

La această vârstă nevoile fundamentale sunt:

1. Nevoia de securitate emoțională. Aceasta este satisfăcută atunci când părinții acordă atenție necesară copilului și validează emoția lui. Alături de gesturile fizice de afecțiune (îmbrățișări, mângăieri) oferă o conexiune fizică, care îi conferă copilului siguranță și intimitate emoțională. În timpul îmbrățișării se elimină un hormon – oxitocina, numit și “hormonul iubirii”. Este recomandat ca îmbrățișările să dureze cel puțin 20 secunde pentru a permite eliberarea oxitocinei care conduce la o stare de bine și de confort emoțional.

2. Nevoia unui comportament previzibil și stabil al părinților. Copiii preșcolari iubesc previzibilitatea și stabilitatea. Pentru ei este foarte important să știe ce urmează să se întâmple. Când trăiesc într-un mediu în care lucrurile se schimbă de la o zi la alta sau părinții au reacții diferite la același comportament, sistemul de răspuns la stres al copiilor este în permanență activat. Această stare permanentă de alertă sensibilizează excesiv și nepotrivit anumite zone din creier care răspund de pregătirea corpului pentru a face față amenințărilor.

Una din modalitățile de creare a unui mediu previzibil este stabilirea **rutinelor de comportament** (rutina de seară, rutina de masă, rutina de joc independent). Rutinele reprezintă secvența de acțiuni care se

desfășoară în fiecare zi în aceeași ordine. De ex. rutina somnului – este o însușire de comportamente pe care copilul le învață pe etape: face duș, se spală pe dinți, se schimbă în pijamale, se citește povestea de seară).

Disciplinarea copilului folosind **regulile și consecințele logice** oferă copiilor un nivel de anticipare prin faptul că exprimă în mod clar ce așteaptă părintele de la copil. Ex., Fiecare își strânge lucrurile personale și le pune în dulap, sau „Mă deranjează când tu lași lucrurile pe jos. Vreau să le pui în dulap,

Calendarul de activități este un instrument foarte bun care ajută copiii preșcolari să știe ce urmează să se întâmple în viața lor. Desenați un calendar pe o coală mare de hârtie pe zile/săptămâni și negociați cu copilul activitățile pe care le veți face împreună săptămâna viitoare în care părinții sunt la dispoziția lor.

3. Nevoia de autonomie. Pentru a învăța această abilitate copiii au nevoie să li se ofere contextul propice de învățare. În acest sens, e important să se negocieze timpul petrecut împreună și timpul pentru momente în care fiecare face ce dorește (ex. În timp ce dvs. citiți o carte, copilul desenează sau se joacă). În acest fel copiii învață să fie atenți la nevoile celorlalți. Dacă tot timpul pe care îl are părintele la dispoziție îl petrece doar cu copilul datorită faptului că se simte vinovat că stă prea puțin cu el, copilul învață că ceea ce contează este doar nevoia sa și ratează momentul prielnic de a învăța să țină cont de nevoile celorlalți. Plictiseala pe care o acuză frecvent copiii are de cele mai multe ori legătură cu inabilitatea lor de a-și construi propriul joc, pentru că nu au avut posibilitatea să învețe să facă asta.

4. Nevoia de atenție, acceptare și validare. Această nevoie fundamentală umană este satisfăcută în măsura în care părinții acordă copilului momente de interacțiune unu-la-unu și sunt preocupați cu ceea ce face copilul. Ignorarea copiilor în situații în care ei solicită atenția în mod adecvat (ex. Copilul vine să îi arate părintelui ce a desenat, iar părintele fără să privească desenul îi spune „Am văzut!”) pe motiv că părinții se simt extenuați după o zi de muncă, îi învață pe copii să aleagă o cale mult mai sigură de a fi în atenția adulților și anume – comportamentul nepotrivit. Pentru un copil ignorarea este cel mai greu de tolerat. Atunci când este criticat el este în centrul atenției părinților. Prin experiența repetată copilul învață că singurul lucru care îi scoate pe părinții săi din lumea grijilor și preocupărilor lor este comportamentul neadecvat. Chiar dacă copilul primește atenție negativă este o alternativă mult mai bună decât ignorarea.

Copiii învață în funcție de ce fac părinții și mai puțin din ceea ce spun. Comportamentul părintelui și educatorului este modelul prin care copilul învață cum să relaționeze sănătos cu sine și cu ceilalți. De exemplu, abilitatea de a empatiza cu nevoile celorlalți este o abilitate înăscută a copilului. Însă ea, se va menține numai dacă părintele și educatorul manifestă comportamente de empatie. Îi învățăm pe copii să fie cooperanți sau să-și rezolve un conflict cu un alt copil sau să-și exprime furia adecvat prin exersarea constatată a comportamentelor pe care dorim să le învețe, în situațiile reale de viață și nu prin explicații sau „sfaturi”. Copilul are nevoie să știe că adultul îi oferă siguranță. Copilul trebuie să știe că atunci când are o nevoie emoțională sau de învățare poate conta pe sprijinul părintelui. Acest lucru este esențial pentru sănătatea și echilibrul lui mental. Astfel, învață încrederea în ceilalți învață să ceară ajutor, învață că este normal să aibă nevoi și să le exprime, învață că ceilalți țin cont de nevoile sale.

În reflecțiile colegilor mei educatori am înțeles că este foarte importantă pedagogizarea părinților, activități în care fac cunoștință cu dezvoltarea psihemoțională a copiilor și găsesc răspunsuri la grijile și problemele de educație cu care se confruntă ei.

Copiii învață, jucându-se

Elmira IACOVLEV,
logoped, grad didactic I, IP Liceul Teoretic „Ginta Latină”, Chișinău

Jocul care îmbină armonios elementul instructiv și educativ cu elementul distractiv este jocul didactic. El este folosit pentru a forma sau consolida anumite cunoștințe, priceperi, deprinderi. Pentru a avea eficiență, jocul didactic trebuie să aibă un conținut și o structură bine organizată, trebuie să fie subordonat particularităților de vârstă și sarcinilor didactice.

Am observat că, prin joc, copiilor mai ușor le dezvoltăm dragostea pentru învățatură, le stiumulăm efortul susținut și îi determinăm să lucreze cu plăcere atât în timpul lecțiilor, cât și în afara lor.

În cadrul activităților de terapie logopedică, prin intermediul jocului didactic creăm condiții favorabile formării sau consolidării deprinderilor de a pronunța clar, corect și precis sunetele deficitare. Prin joc copilul participă cu plăcere la toate activitățile, își îmbogățește vocabularul, însușește sistemul fonetic al limbii materne, însușește structura gramaticală a limbii, depășește cu ușurință starea de timiditate, capătă mai multă încredere în forțele sale.

Impactul jocurilor didactice este imens. În primul rând provoacă curiozitate; dezvoltă imaginația, atenția, inițiativa; asigură destindere și amuzament; stimulează emoții; produc plăcere; previn plictiseala și oboseala la lecții.

Printre jocurile care prezintă interes elevilor aș enumera următoarele:

Jocul „Numește meseria”

Obiective. Îmbogățirea vocabularului. Exersarea în găsirea denumirilor în baza verbului, substantivului auzit. Dezvoltarea pomptitudinii, a atenției.

Desfășurarea. Jucătorii se împart în două echipe. Un copil numește acțiunea, alt copil numește meseria. O altă variantă a jocului este când se numește un substantiv și derivatul profesiei. De exemplu:

Bucate - (bucătar), lemn - (lemnar), coafură - (coafeză), avion-..., cosmos-..., ceasornic-..., tractor-..., piatră- etc. Sau un verb. A picta - (pictor), a zu-

grăvi - (zugrav), a dansa - ..., a cânta - ..., a învăța - ..., a educa - ..., a construi -..., a vinde - ..., ș. a.m.d. Fiecare răspuns corect se notează într-o fișă, iar la sfârșit sunt menționați cei mai activi și ingenioși copii.

Jocul „Ce putem face din?...”

Obiective. Extinderea vocabularului. Stimularea capacita-

Jocul „Trenuțul”

Obiective: Pronunțarea corectă a sunetului [R] în cuvinte. Stabilirea poziției sunetului în cuvânt. Dezvoltarea atenției auditive, a auzului fonematic etc.

Desfășurarea: Se lucrează în două sau mai multe echipe. Fiecare dintre ele primește imagini ce conțin sunetul R în diferite poziții. Elevii ajută să

ții de a numi cât mai multe produse confecționate din materialul numit. De exemplu: Hârtie - din hârtie sunt confecționate caiete, cărți, ziare, reviste, cutii etc.

Desfășurarea: Este organizat pe echipe. Dacă elevul a numit cinci și mi multe cuvinte este distins cu un stegeuț. Membrii echipei pot ajuta colegul la necesitate.

Ce confecționează specialistul din lemn, din sticlă, din metal, din cărămidă, din carne, din lapte etc.

Jocul „Jucăriile pierdute”

Obiective: Consolidarea sunetului [Ș] în vorbirea coerență. Dezvoltarea atenției auditive. Împărțirea cuvintelor pe silabe.

Desfășurarea: Elevii sunt îndemnați să ajute colegul, atunci când e în dificultate, să plaseze jucăriile pierdute la locul lor (în dependență de numărul de silabe). Căsuța are patru etaje. La primul etaj denumirea jucăriilor conține o silabă, la al doilea - două silabe, la al treilea - trei. Cuvintele sunt: (cuibușoare, păpușă, mașină, coș, iepuraș, pește, șoricel, cucoș, șoim, găinușă, șal, șarpe, măștișor, parașută, carte etc.)

Pentru fiecare răspuns corect echipa (copilul) primește un jeton. Sunt evidențiați elevii cei mai descurcăreți.

„urce” cutiile cu marfă în tren, în dependență de poziția sunetului R în cuvânt. De exemplu: În primul vagon cutia cu roboți (R este primul sunet), în ultimul - cea cu măr (R este ultimul sunet) etc. (măr, carte, roșie, zar, borcan, radio, fular, cartof, rochie, șurub, rucsac, ziar)

La sfârșit cu unele dintre aceste cuvinte se construiesc propoziții.

Aceste jocuri, precum și multe altele, sunt acceptate de elevi. Ei participă la ele cu mult interes, ajutându-și colegii să depășească dificultățile, antrenându-și personal capacitatea unei exprimări corecte, clare, coerente. Eficiența jocului depinde de modul și felul în care logopedul știe să asigure o concordantă între tema și materialul didactic existent, de felul în care știe să îndrume / ghideze elevii prin întrebări și răspunsuri, explicații, corectări și aprecieri.

Este evident că, desfășurând eficient jocul, stimulam creșterea potențialului individual al elevilor, demonstrând că școala de astăzi e o „școală prietenoasă copiilor”.

Studierea gamelor, exercițiilor și studiilor cu elevii claselor primare din școlile de muzică

Un profesor de acordeon, mai întâi de toate este un instrumentist de forță, apoi un pedagog desăvârșit. Asemenea calități sunt o motivație serioasă pentru copii care doresc să urmeze o carieră de acordeonist în viață. Formele și metodele de lucru ale unui astfel de specialist sunt diverse, am putea spune, chiar niște secrete de laborator. Ele sunt aplicate, în mod individual, reieșind din abilitățile și capacitățile individuale ale fiecărui elev. În ceea ce privește metoda proprie de predare nu poate să se bazeze doar pe parcurgerea unui singur curs de acordeon. Sunt extrem de necesare cunoștințe profunde de pedagogie, psihologie, în parțial psihologia copilului, de etică și estetică etc. Pentru a avea succese, profesorul de acordeon trebuie să cunoască caracteristicile personalității elevilor. Luarea în considerare a particularităților temperamentale ale elevului, aplicarea unor măsuri potrivite pentru fiecare temperament aparte conduce la obținerea unor rezultate interpretative deosebite. Intellectul, temperamentul și talentul sunt abilitățile care se dezvoltă la copil treptat și în final este formată personalitatea acestuia. Dar absența sau insuficiența talentului nu poate fi o piedică pentru obținerea unor rezultate bune în activitate. Uneori, la prima vedere, tocmai copiii netalentați, printr-o studiere asiduă a instrumentului muzical, demonstrează performanțe care nu pot fi atinse nici de cei cu înclinații deosebite.

La etapa dată, arta interpretativă la acordeon, în special studierea gamelor, exercițiilor și studiilor cu elevii claselor primare din școlile de muzică, este net superioară în comparație cu procesul de instruire acum 10-15 ani. La dispoziția profesorului, deci și a elevului, este multă literatură, atât metodică, cât și interpretativă (culegeri de game, exerciții, studii), lucrări de autor etc. Drept exemplu pot servi cursurile din clasa a II-a. Procesul de învățare a elevilor este unul atractiv, dinamic și captivant. Materialul muzical studiat de către copiii de azi este mult mai intensiv față de anii precedenți.

De regulă, în clasa I sunt înmatriculați copiii care la testare au primit note destul de înalte pentru capacitățile muzicale înnăscute. Însă în cele mai dese cazuri, acestea sunt insuficiente. Mai e nevoie de așa calități ca receptivitatea muzicală, agerimea minții și cel mai important – dragostea față de muzică, de instrumentul ales, și, în mod special, de o mare dorință de a se ocupa. Dar, dragostea pentru muzică și dorința de ocupație zilnică se educă și se cultivă cu anii, devenind un mod de viață al instrumentiștilor. De aceea, din practică, știu ca supraîncărcarea excesivă și fără de chibzuință cu game, exerciții și studii nu duce la nimic bun. Anume supraîncărcarea, ca la orișice disciplină școlară, duce la blocarea sau chiar dispariția interesului față de obiect, în cazul nostru față de muzică.

De aceea, în calitatea mea de profesoară, acord o mare atenție studierii etapizate (de la simplu la compus) a gamelor și studiilor, mai ales cu elevii începători.

În clasele primare, ei încă nu-și dau seama de importanța tehnică a acestor exerciții. De aceea, cu fiecare oră, datorită explicațiilor cât mai convingătoare, argumentate prin exemple concrete, interesul față de lucrul asupra gamelor și studiilor, exersarea sporește și devine o ocupație plăcută. Cu fiecare gamă, cu fiecare exercițiu, micul meu discipol sporește în studiarea acordeonului, descoperind bogăția sunetului și frumusețea muzicii.

Pentru fiecare dintre ei, învățarea gamelor, exercițiilor și studiilor devine o ocupație plăcută. Iar acest lucru se produce datorită faptului că, în fiecare caz aparte, portofoliul interpretativ al elevului conține exerciții și studii, după particularitățile individuale și nivelul de pregătire al elevului.

Nu accept situația, când se acordă prioritate unui singur manual și studiarea / interpretarea a gamelor și exercițiilor în ordinea propusă de autor. Lucrul elevilor asupra gamelor și studiilor poate fi extrem de variat, în rezultatul căruia sunt atinse anumite scopuri, precum ar fi:

1. Contactul cu claviatura acordeonului;
2. Respectarea ritmicii, precizia aplicării claviaturii;
3. Sporirea capacității emiterii sunetului cu diverse hașuri și nuanțe dinamice.

De la simplu la compus

Gamele și studiile sunt însușite treptat. Totul decurge într-un „încălzirea mâinilor”, ca degetele să fie active, să culeagă corect clepele acordeonului și emite sunetele multășteptate.

Din prima lună de studii se atrage atenția elevului asupra procedurilor cu foilul, mânguirea lină și calmă a acestuia.

Lilia ȘTIUCA,
profesoară de acordeon,
grad didactic superior,
Școala de Arte
„Alexei Stârcea”, Chișinău

La etapa inițială foilul se va schimba cât mai des. Copiii mici la stadiul începător le este foarte greu să cânte pe un foil larg – le obosește mâna ceea ce poate duce la urmări neplăcute, uneori chiar grave. Pe măsura însușirii instrumentului schimbul foilului se va folosi mai rar.

În afară de interpretarea gamelor cu hașuri, un mare folos îl are și interpretarea gamelor în diferite grupări ritmice.

Este greu de stabilit concret când trebuie de dat o hașură sau alta, un ritm sau altul. Totul depinde de capacitățile individuale ale elevului și de aparatul său interpretativ. Măinile sunt atât de diferite, încât ceea ce e binevenit pentru un elev, e contraindicat și chiar dăunător pentru altul.

Exercițiul – o executare a mișcărilor în ordin general

Important este, ca executarea unui sau altui exercițiu să nu fie mecanică, ci cu un scop bine determinat, adică, pentru depășirea anumitor greutăți tehnice la interpretarea hașurilor, săriturilor, ritmurilor complicate, sau a altor dificultăți care pot apărea în procesul studierii lucrărilor.

Deoarece am vorbit mai devreme despre alegerea corectă a manualelor, mă voi referi la unele dintre ele, care deși sunt vechi, sunt binevenite și aplicabile și azi. Spre exemplu, Manualul de exerciții de V. Demcenko, apărut în 1967. Culegerea dată e destul de impunătoare, include 874 de exerciții, bineînțeles bune pentru clasele a I-i și a II-a. Doar că pentru formarea repertoriului, exercițiile trebuie alese cu mare atenție și grijă, luându-se în considerare capacitățile individuale ale elevului.

Studiul – este același exercițiu, dar puțin mai complicat și care include în sine un chip muzical. În cele mai dese cazuri studiile pun probleme tehnice. Prin interpretarea rapidă a unor pasaje, fie de ordin general, fie în factură acordică, în sărituri, dezvăluie un chip artistic. La această etapă elevii sunt pregătiți pentru forme mai complicate, așa precum este polifonia. Ca exemplu poate servi studiul nr.6 al compozitorului Bulatov.

Principalul scop al studiilor este depășirea greutăților de factură la interpretarea creațiilor muzicale. Cu părere de rău, unii profesori atrag o mare atenție mâinii drepte pe când cea stângă rămâne la un rol inferior. E necesar de lucrat la fel de sărguincios atât asupra partiției mâinii drepte, cât și partiției destinate mâinii stângi. Studiile se clasifică în studii tehnice și studii – piese. (Exemplu – Ceremuhin „Studii tablouri”, a. 1959).

În procesul de însușire a studiilor tehnice un mare ajutor ne acordă „metoda variantelor” care poate fi:

1. Metrică - transformarea accentului de pe temp tare pe cel slab;
2. De hașuri - înlocuirea hașurilor autorului;
3. Variante ritmice etc.

În concluzie, succesul elevului este și succesul pedagogului. Începând cu clasele primare și până la examenul de absolvire ei muncesc cot la cot unul întru devenirea altuia.

OPINII ȘI REFLECȚII STEM – o treaptă a carierei de succes

Ca răspuns la schimbările și modificările sociale, economice și industriale europene și mondiale, sistemul educațional din Republica Moldova are nevoie de schimbarea accentelor în favoarea calității procesului educațional și a competențelor elevilor. Noile provocări cu care ne confruntăm la momentul actual, solicită abordări prompte, care ar putea reinvia interesul elevilor pentru studiarea disciplinelor școlare. Este necesar ca aceste discipline să devină mai provocatoare, să motiveze interesul pentru învățare, să stimuleze gândirea și imaginația, să entuziasmeze tinerii de azi, cetățenii de mâine ai lumii noi.

La moment, tehnologiile informației și comunicațiilor se dezvoltă foarte rapid și pentru a se încadra în contextualul erei digitale, este necesar ca instituțiile de învățământ să treacă printr-o reformă fundamentală, care presupune actualizarea conținuturilor educaționale, pregătirea cadrelor didactice, precum și corelarea activităților educaționale cu necesitățile actuale și viitoare ale pieței muncii și dotarea instituțiilor de învățământ cu echipamente moderne.

World Economic Forum constată că 65 la sută dintre elevii actuali se vor confrunta, la absolvire, cu joburi complet noi, fiind total nepregătiți pentru piața muncii, multe meserii noi sunt create din 2020, iar până în 2030, milioane de locuri de muncă ar putea fi automatizate. În acest context, elevii trebuie pregătiți, ca niciodată, să gândească profund și să gândească bine, astfel încât aceștia să aibă șansa de a deveni inovatori, educatori, cercetători și lideri care pot rezolva cele mai presante provocări cu care se confruntă locuitorii republicii și ai Terrei.

Abordările oferite tot mai frecvent ca soluții este expunerea copiilor de la vârsta școlară mic la știință și robotică – abordarea STEM (termen abreviat în engleză din Science, Technology, Engineering, Mathematics, adică știință și tehnologie, interpretată prin inginerie, toate fiind bazate pe elemente matematice). STEM poate fi greu de definit, pentru că înseamnă multe lucruri diferite. Tehnologia include subiecte precum programarea computerului, analiza și designul, arhitectura și medicina, iar ingineria poate include subiecte precum electronica, roboții și mașinile viitorului, de aceea termenul cheie, atunci când vorbim despre educația STEM apoi aceasta se identifică cu integrarea.

În Republica Moldova, conceptul de educație STEM a fost promovat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în parteneriat strategic cu Proiectul de Competitivitate al USAID Moldova (Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională – Moldova), implicat în asistența tehnică necesară, pentru realizarea a două obiective sociale generale majore: creșterea economică și guvernarea echitabilă și democratică. Abordarea STEM reprezintă o

Ina PETRACHE
profesoară de biologie,
grad didactic I,
IP Liceul Teoretic
„Gaudeamus”, Chișinău

premisă importantă a creșterii numărului de tineri specialiști angajabili în orice sector al economiei moderne. Aceasta constă în integrarea tehnologiilor digitale în procesul de studiere a tuturor disciplinelor școlare, care poate asigura viitorilor profesioniști abilitatea de a aborda și soluționa probleme complexe din viața reală în mod creativ și eficient, folosind tehnologia și principiile de design. Educația STEM are ca scop pedagogic general „predarea și învățarea științelor exacte”, cu o abordare interdisciplinară, pluridisciplinară, multidisciplinară și transdisciplinară, interactivă, practică și aplicativă, este un mod de a învăța legăturile reciproce între fenomene, atât în școală, cât și în viața reală. Aceasta sporește calitatea educației și rezultatele învățării, prin metode didactice apte să stimuleze capacitatea operațională a elevului de „a învăța coeziv științele reale și de a le înțelege mai bine”, activă într-un mediu creativ, dar și dezvoltă abilități adaptate secolului XXI. Asimilarea și interiorizarea lor, ca „discipline de bază”, asigură orientarea școlară și consilierea în carieră eficientă în zona prioritară marcată de „profesiile tehnice și ingineresti”.

Proiectul STEM prevede organizarea, desfășurarea și dirijarea cercetării elevilor în contextul formării abilităților de rezolvare a problemelor, a rului experimentelor practice, folosind tehnologii digitale (programare, robotică, senzori, media digitală și echipamente de fabricație). Acest lucru sporește interesul elevilor pentru cariere în domeniile științei, tehnologiei și ingineriei prin promovarea și implementarea metodelor de instruire creative, colaborative, automotivante și antreprenoriale. Importanța ce i se oferă este legată de locurile de muncă din domeniul STEM, printre care, putem enumera doar câteva: programator, inginer, tehnician, electric, petrochimist, biochimist, geolog, cercetător științific în medicină sau biochimie etc. Numărul locurilor de muncă pentru aceste domenii sunt în continuă creștere, iar în prezent salariile medii oferite pentru acestea echivalează cu aproape dublu suma salariilor medii oferite în toate celelalte domenii la un loc, conform unui articol de pe site-ul de știri CBS news. Pe de altă parte, formarea și educația

prin metoda bazată pe proiect STEM poate crește rezultatele pe termen mediu și lung asupra calității educației din domeniul ingineriei și IT cu aplicabilitatea în știință, având o creștere exponențială a motivației elevilor în acest domeniu. Transformarea mediilor de predare-învățare și modernizarea instituțiilor de învățământ, exemplul liceului în cadrul căruia activez, aplicarea inovațiilor pedagogice și folosirea dispozitivelor și tehnologiilor digitale are efecte benefice majore asupra elevilor.

Prin abordarea STEM sunt vizate modelele de cunoaștere, necesare omului în societatea informațională:

- științifică (explicativă, experimentală – tipică științelor naturii; interpretativă – tipică științelor socioumane; logico-matematică – tipică științelor matematice și informatice)
- aplicativă, realizată prin științe aplicate social (la nivel de tehnologie) și în producție (la nivel de inginerie).

Conceptul pedagogic operațional STEM vizează abordarea globală, integrativă a tuturor tipurilor de cunoaștere și de inteligență umană, necesare în societatea informațională a prezentului și, mai ales, a viitorului. Tehnologia și inovația au pătruns în cele mai diverse domenii ale societății: educație, sănătate, afaceri, sport și o gamă largă de servicii. Este bine cunoscut faptul că forța de muncă calificată constituie elementul cheie pentru creșterea și dezvoltarea afacerilor din Moldova, care se confruntă cu un deficit de personal calificat, ce corespunde exigențelor și provocărilor mediului de afaceri.

Antreprenoriatul este una dintre competențele secolului curent, iar educația STEM – îmbină acele discipline pentru a preda „abilitățile secolului XXI” sau instrumentele pe care elevii trebuie să le aibă dacă doresc să reușească în joburile din viitor. Misiunea noastră, a cadrelor didactice, este în a ajuta elevii, chiar și în condițiile pandemiei COVID-19, să-și formeze competențele de care au nevoie, nu doar la disciplinele pe care le studiază la școală, dar și în domenii care presupun atitudine creativă, pozitivă și etică.

Consider că unul din factori, care mă motivează în activitatea mea ca profesoară, este că îi văd pe elevii mei cum își formează abilități practice și capătă experiență. Ei înțeleg că viitorul le aparține și că trebuie să fie pregătiți pentru profesiile zilei de mâine. Ei vor dezvolta o economie competitivă, axată pe cunoaștere, vor fi o societate dezvoltată și democratică. În condițiile digitalizării sectoarelor economiei naționale – pentru Republica Moldova, domeniul educației ar trebui să devină prioritatea nr. 1 a societății noastre!

La Sângerei este implementat proiectul „Fotbalul ne unește”

UNICEF împreună cu Federația Moldovenească de Fotbal și în colaborare cu Asociația Special Olympics continuă activitatea de implementare a Proiectului pilot „Fotbalul ne unește”, în vederea responsabilizării societății vizavi de incluziunea copiilor cu CES (cerințe educaționale speciale).

Astfel, orașul Sângerei a devenit a cincea localitate din republică care implementează acest proiect. De menționat că Festivalul inclusiv a fost desfășurat în cadrul Liceului Teoretic „Dimitrie Cantemir”, precum și la Instituția de Educație Timpurie „Mărțișor”, cu participarea a 60 de copii. Piciii au fost ghidați de către educatoarii, învățătorii și profesorii lor, fiind familiarizați într-o atmosferă de mare sărbătoare cu elementele de bază ale fotbalului.

La eveniment au participat managerul proiectului „Fotbalul ne unește”, Anatolie Cojocari; secretarul general

al ARF Sângerei, Chiril Șușu; directoarea Grădiniței „Mărțișor”, Elena Patraș; directoarea Liceului Teoretic „Dimitrie Cantemir”, Larisa Gavrilov; colaboratorul Direcției Sport a Primăriei orașului Sângerei, Eugen Cucos; viceprimarul orașului Sângerei, Andrei Cucos; alți colaboratori ai proiectului și oaspeți de onoare.

Totodată au fost organizate seminare pentru cadrele didactice, în cadrul cărora s-a discutat despre scopurile, etapele și continuitatea proiectului. De asemenea, au fost prezentate mai multe platforme informaționale ce țin de crearea metodologiei specifice practicării fotbalului inclusiv în regiune.

La încheierea festivității, fiecare copil s-a ales cu un certificat de participare. În plus, ambele instituții publice de învățământ au primit de la Special Olympics și FMF câte un set de inventar și echipament sportiv (5 mingi, o plasă de mingi, 10 jaloane, o scăriță de coordonare, un fluier, o pompă, 40 de maiouri/plastroane, 2 maiouri polo). Este de remarcat că în prezent proiectul „Fotbalul ne unește” se desfășoară în 20 de localități din 16 raioane ale țării.

Iulian BOGATU

Poveștile lui Ion Creangă, animate în 2D

CAPRA CU TREI IEZI

Eroii poveștilor lui Ion Creangă au prins o nouă „viață”, una digitală, în format 2D. Studioul de producție animată „Kreyon” a obținut sprijin financiar de la Uniunea Europeană pentru realizarea proiectului „Poveștile lui Ion Creangă în 2D”. Mai nou, fata babei și fata moșneagului, soacra cu trei nurori, dar și eroii altor povești, le vorbesc picilor nu numai în limba română, dar și în rusă, și chiar engleză. Proiectul a fost realizat cu sprijinul financiar al Uniunii Europene, în cadrul programului UE „Măsuri de Promovare a Încrederii”, implementat de PNUD.

O echipă de 20 persoane, printre care: designeri, ilustratori, un regizor

de sunet și un muzician, traducători și actori au muncit cot la cot timp de trei luni pentru a anima operele îndrăgitei scriitoare. În total, au fost realizate în 2D poveștile: „Fata babei și fata moșneagului”, „Cinci pâini”, „Punguța cu doi bani”, „Soacra cu trei nurori”, „Ursul păcălit de vulpe”, și „Capra cu trei iezi”.

„Ideea mi-a venit în ziua când s-a născut fetița mea Sarah, din dorința de a fi un tată bun”, spune Ion Savin, coordonatorul de proiect.

„Am ținut să reproducem poveștile și în limbile rusă și engleză, în speranța că și familiile vorbitoare de limba rusă, din dreapta și stânga Nistrului, dar și familiile care au emigrat în diferite colțuri ale lumii, în care copiii nu mai vorbesc română, să le poată vedea și înțelege”, mai spune Ion Savin.

Poveștile au fost difuzate la televiziunile Moldova 1 și Bendery TV. Acestea vor fi plasate pe un canal de Youtube, pentru ca părinții din toate colțurile lumii să-și poată alina

CINCI PÂINI

picii cu poveștile lui Ion Creangă. Cinci povești au fost realizate în 2D cu finanțare europeană, iar una – din resursele „Kreyon”.

Proiectul a fost implementat cu sprijinul financiar oferit de Uniunea Europeană, în cadrul Programului UE „Măsuri de Promovare a Încrederii”, implementat de PNUD. Programul contribuie la sporirea cooperării între locuitorii de pe ambele maluri ale râului Nistru, prin implicarea reprezentanților societății civile, media și ai domeniului de afaceri în proiecte comune.

Irina PERCIUN,
PNUD

Necrolog Academicianul Mitrofan CIOBAN

La 2 februarie 2021 s-a stins din viață academicianul Mitrofan CIOBAN, Președintele Societății de Matematică din Republica Moldova, vicepreședinte al Societății de Matematică Aplicată și Industrială din România, rector al Universității de Stat din Tiraspol în perioada 2002 – 2009, Membru de Onoare al Academiei Americano-Române de Științe și Arte, laureat al Ordinului Republicii, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar.

Academicianul Mitrofan Cioban s-a născut la 5 ianuarie 1942 în satul Copciac, raionul Ștefan Vodă, Republica Moldova.

În anul 1959 a absolvit școala medie din satul Volontiri. În anii 1960 – 1963 și-a continuat studiile la facultatea Fizică și Matematică a Institutului Pedagogic de Stat din Tiraspol, specialitatea Matematică, fizică și bazele producției.

În anul 1963 a fost transferat la Universitatea „M. V. Lomonosov” din Moscova, specialitatea Matematică, pe care a absolvit-o în anul 1967, obținând diploma de master în domeniul „Topologia exponențială”.

În anul 1967 – 1970 a fost doctorand la Catedra Geometrie Superioară și Topologie a Universității „M. V. Lomonosov”, la catedra Geometrie Superioară și Topologie condusă de renumitul matematician rus, academicianul Pavel S. Alexandrov, avându-l coordonator științific pe A. Arhangel'skii.

În noiembrie 1970, în cadrul Consiliului Științific Specializat al Facultății Matematice și Mecanice a Universității „M. V. Lomonosov” din Moscova, a susținut teza de doctor în științe fizico-matematice „Relații dintre clase de spații topologice”.

În ianuarie 1980, în cadrul Consiliului Științific Specializat al Facultății de Matematică a Universității din Tbilisi, a susținut teza de doctor habilitat în științe fizico-matematice „Funcții multivoce și aplicațiile lor” la specialitatea Geometrie și topologie.

În anul 1974 i s-a conferit titlul de conferențiar universitar la catedra Geometrie și Metodica Predării Matematice, iar în anul 1981 – titlul de profesor universitar la catedra Geometrie.

În anul 1995 a fost ales membru-corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, specialitatea Matematică, iar în anul 2000 – academician al Academiei de Științe a Moldovei.

Principalele cercetări științifice ale academicianului Mitrofan Cioban au fost legate de structurile topologice-algebrice, clasificarea spațiilor topologice și aplicațiile lor în diferite domenii ale matematicii contemporane: geometrie, analiză funcțională, algebră, teoria probabilităților, teoria descriptivă a mulțimilor, teoria jocurilor, etc. Teoriile create de academicianul Mitrofan Cioban au stat la baza rezolvării diferitor probleme formulate de matematicieni notorii în secolul al XX-lea.

A publicat peste 600 de lucrări științifice și metodico-didactice. A ținut cursurile normative de geometrie, cursuri opționale la ciclul I – licență și ciclul II – masterat, a fost coordonator al tezelor de licență, de master, de doctor și doctor habilitat.

Sub conducerea academicianului M. Cioban au fost susținute 4 teze de doctor habilitat și 22 de teze de

doctor în științe în domeniile matematicii și a didacticilor matematicii și informaticii.

Începând cu anul 1999 este Președinte al Societăților de Matematică din Republica Moldova și vice-Președinte al Societății de Matematică Aplicată și Industrială din România.

Academicianul M. Cioban a participat la Congresele Internaționale ale matematicienilor în Rusia (1966), Germania (1996, 2000), a ținut discursuri plenare la conferințele internaționale topologice în Moscova (1977, 1979, 1981, 1982, 1998, 2004, 2008), Republica Belarus (1983), Georgia (1971, 1987), Cehia (1981), Ungaria (1983), Bulgaria (1984, 1993), Italia (1990, 1991, 1997), Japonia (1990), SUA (2002), Pakistan (2011), China (2013), Franța (1995), România (1995 – 2019), etc.

Pe parcursul vieții sale a fost apreciat cu numeroase distincții, printre care Premiul VSNTD (Consiliului Unional al Societăților Științifice - Tehnice), diploma Comitetului Central al Komsomolului Unional în domeniul matematicii (1968), Premiul Boris Glavan al Comsomolului din Moldova (1974), Premiul de Stat al Republicii Moldova (2002), Insigna „Eminent al învățământului superior din URSS” (1980), Ordinul „Gloria Muncii” (2000), Ordinul de Onoare (2010), medalia „Dimitrie Cantemir” (2007), medalia Nicolae Milescu Spătaru (2012), medalia 70 de ani de la crearea primelor Institutii de Cercetare și 55 ai AȘM (2016), Premiul Savantului Anului (2016), Ordinul Republicii Moldova (2020).

Academicianul Mitrofan Cioban a fost un dascăl prin vocație, susținătorul profesorilor de matematică din toată țara, un bun povătuitor al tinerilor interesați de știință, în general și de matematică, în particular.

În memoria noastră academicianul Mitrofan Cioban va rămâne ca un Om cu suflet mare, ilustru savant, matematician de notorietate internațională, profesor și manager performant, personalitate remarcabilă a neamului românesc, care și-a dăruit întreaga viață științei și culturii naționale.

Colectivul Universității de Stat din Tiraspol își exprimă regretul profund și transmite sincere condoleanțe și compasiune familiei, rudelor și celor apropiați.

Drum lin și luminat spre veșnicie,
dragul nostru coleg,
Mitrofan CIOBAN!

Senatul Universității
de Stat din Tiraspol
Președintele Senatului,
Eduard COROPCEANU,
profesor universitar

Univers Pedagogic pro

INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et 4, birourile 411, 413

Telefon: (022) 40 07 17.

E-mail: ziar_upp@yahoo.com ■ univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Comanda nr. 3555.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

RESPONSABIL
DE EDIȚIE

▶ Vlad. Ciobanu,
master în management educațional

REDACTOR
PRINCIPAL

▶ Oxana Parașciuc

REPORTERI

▶ Iulian Bogatu,
Irina Odobescu

CORECTOR

▶ Elvira Țăganaș-Pântea

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate.

Preluarea articolelor și pozolilor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL